

IDEJNO REŠENJE ZA PROJEKAT BOTANIČKE BAŠTE NA PALIĆU
CONCEPTUAL DESIGN FOR THE PROJECT OF THE BOTANICAL GARDEN IN
PALIĆ

Vuk Jurišin, *Fakultet tehničkih nauka, Novi Sad*

**Oblast – ARHITEKTURA, ARHITEKTONSKO
PROJEKTOVANJE**

Kratak sadržaj – *Ovaj projekat predstavlja rešenje moderne botaničke bašte, sa integrisanim sekundarnim sadržajem, koja se temelji na ideji velikog napretka i uticaju ekoloških promena na arhitekturu.*

Ključne reči: *Botanička bašta, Palić, ekologija,*

Abstract – *This project represents solution of a modern botanical garden, with integrated secondary function, based on the idea of great progression and the impact of environmental changes on architecture.*

Keywords: *Botanical Garden, Palic, ecology*

1. UVOD

Projekat botaničke bašte na Paliću predstavlja sveobuhvatan odgovor na složene izazove savremenog doba. Dok su mnoge prognoze, istraživanja i publikacije uspele da predvide razvoj nauke, tehnologije i tehnike kakav danas imamo, ekološki faktor uvek je zaostajao za globalnim napretkom. Osvestiti ljude o ekološkim pitanjima predstavlja izazov. Temelj ovog projekta leži u ideji da se u budućnosti smanji potreba za klasičnim automobilskim prevozom. U tom scenariju, ostaje nam ogromna slobodna površina koja je nekada bila zauzeta parkingom, pružajući beskonačne mogućnosti arhitektima. Inspirisan ovom tematikom, projekat botaničke bašte nastao je kao moderan, progresivan i inovativan poduhvat.

2.1 Veliki napredak 2025-2050 – ranija predviđanja

Članak autora Švarca i Lejdena, objavljen u magazinu „Wired“ tokom devedesetih godina, istraživao je koncept velikog tehnološkog napretka. Oni su tvrdili da se budućnost može razumeti samo ako smo spremni da se otisnemo korak napred [1]. U saradnji sa tada manje poznatim stručnjacima iz oblasti digitalne tehnologije, izneli su niz predviđanja koja su se pokazala izuzetno tačnim. Jedno od najznačajnijih predviđanja bilo je ono koje se odnosilo na ulogu interneta u životu čoveka. Uspešno su predvideli ekspanziju broja korisnika interneta i druge faktore koji su značajno uticali na današnji svet.

NAPOMENA: *Ovaj rad proistekao je iz master rada čiji mentor je bio dr Dejan Ecet, Docent*

2.2. Veliki napredak 2025-2050 – novija predviđanja

S obzirom na tačnost i preciznost originalnih predviđanja o velikom napretku, bilo bi korisno ponoviti takvo istraživanje. Inspirisanom izrekom da je "istorija učiteljica života", možemo na osnovu prethodnih iskustava izvući nove zaključke i predviđanja. Ponovno istraživanje bi nam omogućilo da sagledamo kako su se prethodna predviđanja ostvarila u praksi, ali i da na osnovu tih podataka formulišemo nove pretpostavke o budućnosti.

3. Projektni zadatak

Osobito je projektni zadatak usredsređen na predviđanja budućnosti. Naša vizija obuhvata predstavu u kojoj će automobili kao tradicionalno prevozno sredstvo biti prevaziđeni i arhaični. S tim u vezi, postoji ogroman broj neiskorišćenih parking prostora koji bi mogli biti preoblikovani kako bismo istovremeno smanjili globalno prisustvo velikih zagađivača i stvorili ekološki orijentisane zone, poput botaničkih bašti.

4.1. Botanička bašta

Botanička bašta predstavlja zaštićenu zelenu površinu koja je uređena i dizajnirana od strane stručnih lica i predstavlja mesto gde se čuvaju dokumentovano i stručno uređene kolekcije živih i sačuvanih biljaka.

4.2. Hibridni objekti (arhitektura sa višenamenskom upotrebom)

Arhitektura sa višenamenskom upotrebom je pristup dizajnu koji kombinuje različite funkcije, poput stambenih, komercijalnih i rekreativnih, unutar jednog razvoja.

5. Studija slučaja

Primeri koji su izabrani za studiju slučaja najbolje opisuju projekat pošto su i sami poslužili kao inspiracija za isti.

5.1. London Eye

„London Eye“, poznat i kao „Millennium Wheel“, je panoramski točak na južnoj obali Temze u Londonu, otvoren za javnost 9. marta 2000. godine. Iako je prvobitno bio privremena struktura, zbog ogromnog uspeha postao je trajna ikona grada. Izgradnja je predstavljala izazove zbog blizine reke Temze, ali je postao vrhunska turistička atrakcija, privlačeći milione posetilaca godišnje [2]. Njegova izraženost na londonskom horizontu i arhitektonska impresivnost čine ga nezaboravnim simbolom grada.

5.2. Singapore Cloud Forest

Tropska šuma oblaka, deo „Singapore Cloud Forest“ u vrtovima „Gardens by the Bay“ u Singapuru, rekreira hladno-vlažne uslove tropskih planinskih regiona. Ova impresivna atrakcija, integrisana u najveći vrtarski projekt u Singapuru, predstavlja ključnu tačku strategije vlade za transformaciju grada u "Grad u vrtu" [3]. Konstrukcija u obliku školjke, visoka 35 metara, obavija unutrašnju planinu prekrivenu tropskim biljkama. Viseća pešačka staza omogućava posetiocima da istraže ovaj čudesni kompleks, dok magla stvorena zbog specifičnosti biljaka daje osećaj kao da se nalazite u pravoj tropskoj šumi oblaka.

5.3. Superkilen

Kopenhagen se ističe kao grad s najbolje uređenim javnim prostorima, a širenje pešačkih zona počelo je još 1962. godine. Projekt „Superkilen“ je primer uređenja javnih prostora koji podržava multikulturalnost i različitost, koristeći boje i simbole etničkih zajednica [4]. Ova dinamična sredina integriše vegetaciju i novu biciklističku infrastrukturu, stvarajući bolje povezan i živopisan gradski pejzaž.

5.4. New York Botanical Gardens (NYBG)

Botanička bašta u Njujorku („NYBG“), smeštena u Bronksu, jedna je od najvećih i najkompletnijih botaničkih bašti na svetu, protežući se na više od 250 ari. Sa preko milion biljaka, uključujući staklenik „Enid A. Haupt Conservatory“ sa različitim staništima i bogatu botaničku biblioteku, „NYBG“ predstavlja ključno mesto za proučavanje i očuvanje biljnog sveta [5]. Osnovana 1891. godine, ova bašta se posvećuje unapređivanju znanja o biljkama, očuvanju biodiverziteta i inspirisanju ljubavi prema prirodi.

5.5. Amazon Sphere

„Amazon Spheres“ su tri staklene kupole na kampusu glavnog sedišta kompanije „Amazon“ u Sijetlu, dizajnirane kao radno okruženje sa hiljadama biljaka iz celog sveta [6]. Svaka kupola podržava različite klime i biljni život, pružajući zaposlenima inspirativno iskustvo povezanosti sa prirodom.

6.1. Lokacija i kontekst

Analizirano područje u Subotici, na Paliću, između Kanjiškog puta i šetališta pored Palićkog jezera (ulica „Vermeš Lajoša“), trenutno je zauzeto parkingom koji retko prelazi polovinu popunjenosti, osim tokom određenih događaja ili sunčanih dana. Nalazi se u blizini drugih parkinga, što opravdava prenamenu. Predloženo rešenje uključuje podzemnu garažu kako bi se očuvala uloga parkinga. Lokacija se koristi samo za vašar za Prvi maj, ali postoje alternative za tu svrhu. Budući da je neasfaltirana, parcela je pogodna za izgradnju novog objekta bez potrebe za rušenjem.

6.2. Koncept rešenja

Koncept projekta se zasniva na hibridnoj integraciji botaničke bašte sa pijacom i dodatnim sadržajem. Objekat je podeljen na više tematskih celina koje se prepoznaju po različitim vrstama biljaka, ali i po fizičkim podelama. Postavlja se pitanje da li je na Paliću potrebna botanička

bašta, ili je ona suvišna dok su neki drugi sadržaji bitniji? Kako je Palić jedna od najatraktivnijih turističkih lokacija Subotice, a u Vojvodini ne postoji sličan objekat zaključujemo da je projekat botaničke bašte koristan i pozitivan potez u poboljšanju turističkog prometa.

Slika 1. Trodimenzionalni prikaz kompleksa

6.3. Programska struktura

U programskom smislu, najbitniji su multifunkcionalni prostori namenjeni socijalizaciji, kulturi i rekreaciji, a sekundarno trgovini i ugostiteljstvu. Ovi prostori imaju potencijal da budu okvir za različite događaje i aktivnosti. Glavni trg namenjen je primarno za pijacu ali u upravnoj zgradi pored trga se nalazi skladište u koje mogu da se prenesu tezge pa taj prostor može da se iskoristi u neke druge svrhe, na primer: predstave na otvorenom, izložbe, radionice, i dr. On predstavlja centar socijalnog i kulturnog života u botaničkoj bašti. U sklopu bašte nalaze se 3 atrijuma koji ujedno predstavljaju prostor za socijalizaciji ali pre svega za rekreaciju. Atrijum 1 karakteriše otvoren zeleni prostor sa velikim hrastom u sredini koji stvara prirodni hlad za ceo prostor pa je idealan za rekreaciju ali i relaksaciju. Atrijum 2 je namenjen za stari avion koji je karakterističan za ove prostore u današnje vreme a u budućnosti se neće vidati zbog zelene inicijative i smanjenja aero zagađenja, on je eksponat koji može da se posmatra izbliza, pa čak i da se uđe u njega. Atrijum 3 nije prostran kao ostala dva, dominantne su masline na izdignutom vrtu oko koga je napravljena klupa i jezerce u središnjem prostoru. Upravna zgrada je na samoj ivici objekta pored trga sa pijacom i ona je u sekundarnom planu ali je itekako izražena. Tu su smeštene kancelarije, toaleti, sale za sastanke, bioskopska sala, skladište, na krovu je kafić kao i vidikovac na ceo kompleks. Upravna zgrada je podeljena na 3 dela kako bi prizemlje bilo prohodno a na spratovima je povezana pešačkim mostovima koji su ujedno i mesta za odmor i socijalizaciju pošto je postavljen mobilijar koji to omogućava. Tropska zona, koja je na glavnom ulazu koje se nastavlja na šetalište van granica objekta je puna palmi, paprati i drugih tropskih biljaka. Tu se takođe nalazi i jezerce i stepenice koje vode do krova gde se nalazi pešačka staza kojom može da se pređe cela dužina objekta i sagleda čitav prostor iz ptičije perspektive. Pored tropske zone nalazi se panorama točak koji je ograđen kao poseban prostor, baš kao i atrijumi, a sa druge strane panorama točka nalaze se cvetna zona i zona četinara. Panorama točak u novoprojektovanoj botaničkoj bašti bi predstavljao jedan od najvećih na svetu, a najveći u Evropi, pored „London Eye-a“. Centralna zona je prolaznog karaktera i služi da posetioca vrati u poznato i

uvede na glavni trg (pijacu), kako se tu nalaze lokalne vrste visokog rastinja kao i po koja stena pa je ovo mesto idelano za odmor i dečiju igru. Što se tiče materijalizacije, najdominantniji su prirodni materijali. Pešačke staze su od lomljenog kamena sive-plave boje sa belom fugom dok su u upravnom delu pešačke platforme na spratovima prekirivene sivim mermerom i uglačanim betonom. Fasada upravnog objekta je od crnih cigala prekirvenih rastinjem do određenog nivoa kako bi postojao kontinualni prelaz iz prirodnog, organskog materijala u veštački (tj. neorganski), da bi na kraju došli do metalne konstrukcije krova i same fasade celog objekta. Fasada botaničke bašte je staklena sa horizontalnim i vertikalnim čeličnim profilima koji su glavni konstruktivni elementi. Krov nosi masivna čelična prostorna rešetka koja je oslonjena na prethodno pomenute čelične profile. Čelični profili su sive boje (RAL 9007) kako bi se objekat istakao iz spoljašnje okoline, dok su na unutrašnjoj strani objekta prekriveni rastinjem kako bi se ostvarila iluzija totalno ozelenjenog prostora koji je jedno sa okolinom. Panorama točak je podignut masivnom armirano betonskom konstrukcijom, odakle se pružaju metalni spregovi koji podupiru prstenove prečnika 120 metara. Spregovi su upareni sa fasadom, tj. sive boje (RAL 9007), dok su prstenovi ofarbani bronzanom bojom, davajući veoma jedinstven i prepoznatljiv izgled panorama točku. Što se tiče biljaka zastupljena je velika raznovrsnost u vrstama. U tropskoj zoni nalazimo razne vrste palmi, različitih nivoa rasta, kao i paprati, drveće banane i drugih tropskih plodova. Van tropske zone nalazimo mirtovke, drvo limuna, masline, drvo kestena, drvo orhideje, gingko bilobe, australijski eukaliptus, smrče, razne četinare, tulipanovce, hrastove, žbunje, ukrasno cveće i ostalo. U zoni pijace je postavljeno drveće trešnje celom dužinom pijace, tj. šetališta; na mestu gde je postavljen kružni tok na podzemnom nivou je postavljen mediteranski bor kako bi njegovo korenje moglo da se pruži dovoljno duboko; na mestima gde su otvori na međuspratnim pločama kod upravnog dela postavljena su dva drveće crvene smrče.

LEGENDA:

■	TROPSKA ZONA
■	ZONA ČETINARA
■	CVETNA ZONA
■	CENTRALNA ZONA
■	PIJACA
■	UPRAVNI OBJEKAT SA RESTORANOM I VIDIKOVCEM NA KROVU
1	ATRIJUM 1
2	ATRIJUM 2
3	ATRIJUM 3
■	KLUPA

Slika 2. Osnova sa legendom prostornih celina kompleksa

7. Zaključak

Projekat transformacije parkinga u botaničku baštu predstavlja inovativan pristup koji ima potencijal da donese brojne koristi kako lokalnoj zajednici, tako i životnoj sredini. Iako možda nije trenutno u fokusu javnosti, njegova važnost postaje sve veća u kontekstu borbe protiv zagađenja i očuvanja prirodnih resursa. Ovaj projekat se, osim što se fokusira na ekološke aspekte, takođe trudi da odgovori na potrebe zajednice i korisnika prostora. Studijski istraživačka radna tema koja se bavi ovim projektom može doneti dublje razumevanje potencijala transformacije urbanog prostora u korist prirode i ljudi. U skorijoj budućnosti, kako se svest o zaštiti životne sredine i potrebi za održivim urbanim planiranjem bude širila, projekti poput ovog mogu postati prioritetni u razvoju gradova širom sveta.

Slika 3. Ambijentalni prikaz glavnog trga

8. LITERATURA

- [1] „The Great progression“ -2025-2050 *The Great Progresion 20-205-Big Think*
- [2] „London Eye“
<https://www.britannica.com/place/London-Eye>
- [3] „Singapore Cloud Forest“
<https://www.hotels.com/go/singapore/gardens-by-the-bay>
- [4] „Superkilen“
<https://arquiteturaviva.com/works/parque-urbano-superkilen-3>
- [5] „New York Botanical Gardens“ („NYBG“)
<https://www.nybg.org/about/>
- [6] „Amazon Sphere“
<https://www.seattlespheres.com/>

Kratka biografija:

Vuk Jurišin rođen je u Subotici 1999. god. 2022 god. u oktobru diplomirao na osnovnim akademskim studijama na Fakultetu tehničkih nauka, iste godine upisuje i master na modulu Arhitektonsko projektovanje. kontakt: vuk.j99@gmail.com